

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

В. В. Павліков
(підпис) (ініціали та прізвище)

« » 2020 р.

Відділ аспірантури і докторантури

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Галузі знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 033 Філософія

Освітньо-наукові програми: «Філософія»

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Форма навчання: денна

Харків – 2020

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

для здобувачів за спеціальністю 033 Філософія
освітньої програми «Філософія»

«31» серпня 2020 р., – 18 с.

Розробник: Завідувач кафедри,
д-р філос. наук, професор

О.П. Проценко

Гарант ОНП професор каф. 701,
д-р філос. наук, доцент

А.Ю. Кузнецов

Протокол № 1 від «31»серпня 2020 р. засідання кафедри № 701

Завідувач кафедри № 701,
д-р філос. наук, професор

О.П. Проценко

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу
аспірантури і докторантури

В. Б. Селевко

Голова наукового товариства
студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених

Т.П. Старовойт

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 15	Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»	Вибіркова дисципліна за спеціальністю
Модулів – 2	Спеціальність: 033 «Філософія»	Навчальний рік:
Змістових модулів – 4		2020/2021
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат або есей; наукова стаття або тези до наукової конференції		Семестр**
		3-4
Загальна кількість годин – 450	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Лекції*
		90 годин
Практичні, семінарські*		
60 годин		
Самостійна робота		
300 годин		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 годин самостійної роботи студента – 12 годин		Вид контролю:
	іспит/іспит**	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150*/300

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

** Відповідно до навчальних планів у 3 семестрі - іспит, в 4 семестрі – іспит.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчання: сформувати уявлення про філософські підходи до аналізу глобальних проблем сучасності і способів їх розв'язання; прищепити вміння пов'язувати ці проблеми зі спеціальними знаннями в галузях економіки, екології, політології, права, глобального моделювання.

Завдання - формування базових знань про сутність глобальних проблем сучасного суспільства;

- опанування теоретико-методологічними основами вивчення глобальних проблем та методикою їхньої класифікації;
- ознайомлення з філософським аналізом глобальних проблем;
- демонстрація значення для науки і практики філософського осмислення глобальних проблем сучасності.

У результаті вивчення курсу студенти повинні **знати:**

- основні причини, тенденції та напрямки розвитку глобалізаційних процесів сучасності;
- характеристики прояву глобалізації в економічній, політичній, соціокультурній та інформаційно-комунікативних сферах;
- класифікацію глобальних проблем сучасного суспільства та їх вплив на розвиток світу, країни, регіону, зокрема, України.

вміти:

- виявляти сутність, зміст та характер впливу на суспільство основних глобальних проблем сучасності;
- аналізувати процеси глобалізації як історичного процесу; глобальні проблеми світу за територіальним принципом; прояви глобалізації в господарському житті; сучасні загрози світовій безпеці;
- висловлювати судження про основні напрями вирішення глобальних проблем людства;
- класифікувати глобальні проблеми; розрізняти глобальні, локальні та регіональні глобальні проблеми;

мати уявлення про:

- філософський аналіз глобальних проблем;
- значення для науки і практики філософського осмислення глобальних проблем сучасності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні досягти таких **компетентностей:**

ЗК1. Науково-філософський і культурний кругозір рівня доктора філософії.

ЗК6. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК9. Здатність до сприяння розвитку особистості студента через освітнє середовище вищого навчального закладу.

ЗК10. Здатність до свідомого, вільного та відповідального вибору світоглядних позицій.

ФК1. Здатність до виявлення, постановки і вирішення філософських проблем у конкретних сферах людської діяльності та до виконання оригінальних досліджень, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, на основі глибинних знань концепцій, теоретичних та практичних проблем, історії розвитку етики, соціальної філософії та філософії історії.

ФК2. Здатність аналізувати та рецензувати теоретичний матеріал, публікації та медіаматеріали стосовно соціальних явищ минулого та сучасності на базі опанування знання про дійсність як єдину цілісну систему матеріальних, соціальних та духовних складових, вміння визначати її елементи та раціонально обґрунтовувати зв'язок між ними.

ФК3. Здатність використовувати та створювати загальнотеоретичні положення до аналізу різноманітних аспектів буття людини та суспільства, визначати основні засади їх взаємозв'язку в історичному та сучасному контексті.

ФК5. Спроможність обґрунтовувати концепції гуманітарного консенсусу як процесу узгодження цінностей різних цивілізацій.

ФК7. Здатність до прогнозування основних тенденцій та проблем розвитку природи, суспільства та особистості.

ФК 8 Здатність до ефективного застосування методів викладання світоглядних дисциплін у вищій школі відповідно до пізнавальних інтересів слухачів на основі ґрунтовних знань сучасних філософських вчень і напрямків, пов'язаних з аналізом соціальних та особистісних явищ; та володіння сучасним концептуальним апаратом філософії.

Програмні результати навчання:

ПРН01. Мати навички критичного мислення, розуміння широкого кола

філософсько-світоглядних питань, обґрунтування науково-філософських позицій щодо сучасних соціогуманітарних проблем та проведення теоретичних досліджень в контексті світових досягнень в галузі гуманітарних наук, а також використання набутого особистісно-професійного досвіду для здійснення професійної діяльності.

ПРН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та світоглядні проблеми соціогуманітарної сфери державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях, розробляти та впроваджувати дослідницькі проекти.

ПРН04. Вміти виявляти та формулювати нові ідеї та актуальні наукові й філософські проблеми, глибоко розуміти загальні принципи та методи науки й філософії, застосовувати їх у власних і колективних дослідженнях та у практиці викладання.

ПРН05. Вміти досліджувати та розробляти концептуальні та методологічні засади досліджень історичного процесу, соціальної динаміки та аксіологічних проблем соціального суб'єкта в інформаційному суспільстві, ефективно використовувати їх для отримання нових знань в просторі філософії та дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРН06. Вміти визначати та аналізувати проблеми особистісного та соціального буття, а також сучасного стану та перспектив розвитку людини та суспільства за умов сучасних цивілізаційних процесів, а також обґрунтовувати шляхи їхнього вирішення.

ПРН07. Вміння аналізувати, моделювати та прогнозувати історичну та культурно-соціальну динаміку, зміни різноманітних аспектів буття людини та суспільства, визначати основні засади їх взаємозв'язку в історичному та сучасному контексті.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вибірковий курс «Глобальні проблеми сучасного суспільства» логічно пов'язаний з вибіркоким курсом «Теоретичні та методологічні проблеми історичного пізнання», та обов'язковими курсами «Філософія», «Соціальна філософія», «Філософія історії» відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 033 «Філософія».

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні виміри глобальних проблем сучасності.

Тема 1. Глобальні проблеми сучасного суспільства як філософська дисципліна. Основна проблематика та структура курсу. Понятійно-категоріальний апарат. Зміст основних понять «глобалізація», «глобалістика», «глобальні проблеми» та їх співвідношення. Локальний і глобальний виміри проблем людства. Взаємозв'язок глобальних та локальних проблем. Глобалізація локального. Значення для науки і практики філософського осмислення глобальних проблем сучасності.

Тема 2. Глобальні проблеми як феномен і об'єкт міждисциплінарних досліджень сучасної науки. Багатозначність терміна «глобальні проблеми». Якісний та кількісний фактори визначення глобальних проблем. Особливості визначення глобальних проблем. Змістова диференціація понять: глобальні проблеми людства, глобальні проблеми цивілізації, глобальні проблеми сучасності, глобальні проблеми НТР. Основні види глобальних проблем. Сучасні інтерпретації витоків їх загострення, динаміки. Умовність класифікації. Основні підходи до класифікації.

Тема 3. Глобалізація як основна тенденція суспільного розвитку. «Проблемні зони» сучасного етапу розвитку цивілізації як прояв росту науково-технічної могутності і масштабів його втручання в природу. Характер протиріч сучасної цивілізації. Динаміка розвитку глобальних процесів.

Тема 4. Глобалістика як міждисциплінарний напрямок наукових досліджень. Глобальні процеси як феномен і об'єкт міждисциплінарних досліджень сучасної науки. Структура знання про глобальні проблеми. Взаємодія суспільних, природничих і технічних наук в їх осмисленні. Інтеграція наук і проблема загальнонаукового синтезу в контексті дослідження глобальних процесів. Місце в ньому суспільних наук.

Тема 5. Глобалістика як система наукового знання. Історичні й теоретичні передумови виникнення глобалістики як науки. С. Подолінський, О. Чижевський, М. Кондратьєв, Л. Гумільов про системний зв'язок природних і суспільних явищ і процесів. Філософія російського космізму як предтеча філософії глобалізму. Учення В. Вернадського, Е. Леруа, П. Тейяра де Шардена про ноосферу — філософська і наукова база для постановки, вивчення і розв'язання глобальних проблем сучасності. Антросфера, гідросфера, біосфера, етосфера, техносфера, соціосфера, ноосфера. Становлення теорії ноосферогенезу. Основні етапи становлення глобалістики та їх особливості. Неоднорідність ідейно теоретичних і методологічних основ глобальних досліджень. Організації та центри глобальних досліджень.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №1

Змістовний модуль 2. Головні напрямки та підходи до дослідження глобальних світових проблем

Тема 6. Методологічні засади глобалістики. Поняття методології. Філософські, загальнонаукові, спеціально наукові методології аналізу і розв'язання глобальних проблем сучасності. Глобалістична парадигма і стиль мислення. Плюралізм філософських методологій. Діалектика природи і історичний матеріалізм як методологія аналізу глобальних проблем сучасності (К. Маркс, Ф. Енгельс). Негативна діалектика (Т. Адорно, Ж.-П. Сартр) як методологія тотального критицизму. Можливості системно-структурного аналізу (Л. фон Берталанфі), праксеології (Т. Котарбинський), тектології (О. О. Богданов), структуралізму (К. Леві-Стросс, У. Еко, М. Фуко, Р. Барт, Ж. Дерріда), «відкритого суспільства» і критичного раціоналізму (К. Поппер, П. Фейєрабенд, Д. Агассі, герменевтики (Г.-Г. Гадамер, П. Рік'єр, Ю. Хабермас), філософії техніки (Х. Шельські, Ж. Еллюль) у тлумаченні глобальних проблем сучасності. Учення про ноосферу (В. І. Вернадський), екологію розуму (Г. Бейтсон), синергетичну модель самоорганізації природи і суспільства (І. Пригожин), коеволюцію (М. Мойсєєв) як методологічна база розв'язання глобальних проблем.

Тема 7. Глобалізація як ключова проблема майбутнього світового розвитку. Багатогранність поняття «глобалізація». Інтерпретації визначення глобалізації окремими дисциплінами. Соціологічні теорії глобалізації. Економічний образ глобалізації. Міжнародні відносини та безпека в епоху глобалізації. Культурологічне бачення глобалізації як тенденції до створення єдиної світової культури-цивілізації, зростаючого взаємодії і діалогу культур. Екологічні бачення глобалізації. Об'єктивні чинники глобалізації - політичні, економічні, виробничо-технічні, інформаційні, науково-технологічні, соціологічні, екологічні. Плюси і мінуси глобалізації. Взаємозв'язок питань глобалізації і пов'язаних з нею глобальних викликів. Еволюція ціннісних засад. Асиметричність чинників глобалізації та глобальних викликів.

Тема 8. Глобалізація і альтернативні рухи. Альтернативні соціальні рухи і концепції як реакції на кардинальні проблеми людського існування. Екологічна і антивоєнна проблематика нових соціальних рухів. Римський клуб і альтернативні моделі. Рух антиглобалістів, його витоки, зміст, перспективи.

Тема 9. Глобалізація і майбутнє цивілізації. Поняття «криза цивілізації». Шляхи подолання кризи цивілізації. Ідея глобального управління, необхідність створення глобального управління. Асинхронія сучасного світу як одна з головних проблем управління людством. Співіснування культур, що знаходяться на різних ступенях розвитку. Врахування відмінностей в традиціях і менталітетах. Формування нового світового порядку. Майбутнє людства і шляхи вирішення глобальних проблем.

Тема 10. Прогностика як галузь знань. Глобалістика і прогностика. Футурологія як філософія майбутнього. Прогностика і футурологія. Розвиток прогностики в Україні. Глобальне прогнозування. Соціальні, екологічні, економічні, політичні, науково-технічні прогнози. Термінологія прогностики. Пошукове і нормативне прогнозування. Парадокси прогностики. Горизонти прогнозування. Методи прогнозування, їхня класифікація. Методи експертних оцінок, екстраполяції і моделювання. Метод історичних аналогій. Сценарний метод. Метод «дерева цілей». Морфологічний аналіз. Типова методика побудови комплексного прогнозу. Проблема якості прогнозів. Алярмістські та апокаліптичні прогнози-попередження. «Ефект Едіпа» як модель саморуйнування і самореалізації прогнозів. Глобальне прогнозування як необхідна передумова управління спрямованим розвитком.

Тема 11. Глобальні моделі сучасного світу. Походження та характеристики систем глобального моделювання. Методологічні принципи системного аналізу та системного моделювання глобальних процесів. Моделі архітектури світової спільноти та сценарії еволюції сучасності. Перші спроби наукового прогнозування та побудова глобальних моделей світу. Моделі постіндустріального суспільства «загального добробуту» Д. Белла. «Футурологічний проект» суспільства «соціальної рівності» і «зростаючого дозвілля» Г. Кана та А. Вінера. Основні моделі і проекти глобального розвитку.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота № 2

Контрольний захід: іспит

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Соціально-практичні аспекти глобальних проблем сучасності.

Тема 12. Політичні аспекти глобальних проблем сучасного суспільства. Принципи політичного прогнозування. Принцип альтернативності прогнозування, принцип системності прогнозування, синтетично плюралістичний підхід, синергетичний принцип, принцип безперервності прогнозування, принцип верифікації. Основні етапи та методи прогнозування.

Тема 13. Сучасні держави в умовах глобалізації. Суверенітет та глобалізація. Національні держави та глобалізація. Новий вимір «розподілений суверенітет». Трансформація інституту національної держави в умовах глобалізації. Домінування процесів уніфікації та диверсифікації. Дві основні тенденції трансформації національної держави в умовах глобалізації: стирання граней між традиційними етнічними групами та розмаїття суспільства. Вплив глобалізації на систему державного управління. Парадокси глобальної безпеки. Основні суперечності глобальної безпеки: «глобальність» –

«регіональність»; «свобода» – «необхідність»; «стабільність» – «змінність».

Тема 14. Глобальні проблеми сучасності та міжнародні відносини. Інтерсоціальні проблеми їх класифікація. Інтерпретація постбіполярного світу. Ф. Фукуяма: кінець історії як зникнення цивілізаційного різноманіття. С. Гантінгтон: концепції зіткнення цивілізацій. Глобальний та локальний рівень міжнародних відносин. Порівняльний аналіз світових цивілізацій. Політичний консенсус в глобальному діалозі культур.

Тема 15. Філософське осмислення економічних вимірів глобальних проблем. Економічна взаємозалежність сучасного світу. Глобалізація як чинник трансформації соціально-трудова відносин. Еволюція ролі держави в економіці. Транснаціоналізація і економічний регіоналізм. Розвиток системи регулювання міжнародної торгівлі. Енергетична, сировинна та продовольча криза як виміри економічної проблеми. Світові економічні кризи.

Тема 16. Суспільство і природа: глобальні проблеми сучасності. Взаємодія суспільства і природи в сучасному світі. Інтерпретація сфери взаємодії людини та природи як техносфера, біотехносфера, антропосфера, соціосфера. Ручне, машинне та автоматизоване виробництво в історії людства: періоди взаємодії суспільства і природи: привласнення, аграрний, індустріальний, ноосферний. «Ноосферна вітальність» (С. Кримський). Постановка проблеми виживання людства. Проблема навколишнього середовища в сучасності. Нераціональне природокористування та забруднення як основа сучасної екологічної кризи. Основні виміри екологічної кризи. Філософські основи формування екологічного знання. Екологічна свідомість, екологічна культура, екологічне суспільство.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №3

Змістовний модуль 4. Суспільство та глобальні проблем сучасності.

Тема 17. Основні форми організації суспільного буття. Два виміри розуміння поняття «суспільство»: індивідуальний і соціальний. Проблема відчуження особистості. Шляхи подолання відчуження в контексті соціальної філософії. Соціальні проблеми сучасності: демографічна проблема, не писемності, співвідношення між якісними та кількісними показниками освіти. Доступність медицини та якість життя. Демографічний вибух, неконтрольована урбанізація, криза великих міст, стихійна міграція.

Тема 18. Сучасний вимір демографічної проблеми. Поняття «демографічна проблема». Гіпотеза Мальтуса. Якісні та кількісні показники демографічних проблем у сучасному світі. Основні виміри аналізу стану сучасного населення. Глобальність проблеми народонаселення. Шляхи вирішення демографічної проблеми.

Тема 19. Духовно-культурні аспекти глобальних проблем сучасності. Культура як оптимізатор людського чинника, цінності добра і краси, істини і свободи. Проблеми розвитку культури в добу цивілізації. Криза традиційних культур. Масова культура в добу глобалізації. Проблеми збереження національних культур в добу глобалізації. «Вестернізація» та «американізація» культури. Культура суспільства споживання. Традиційні цінності в умовах глобалізації. Пристосування національних культур до глобалізації.

Тема 20. Інформаційне суспільство. Історичні типи суспільства та інформаційне суспільство як новий тип суспільства. Соціологічні концепції інформаційної цивілізації.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л.	с.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні виміри глобальних проблем сучасності.						
Тема 1. Глобальні проблеми сучасного суспільства як філософська дисципліна	18	4	2	-	-	12
1	2	3	4	5	6	7
Тема 2. Глобальні проблеми як феномен і об'єкт міждисциплінарних досліджень сучасної науки	18	4	2	-	-	12
Тема 3. Глобалізація як основна тенденція суспільного розвитку.	18	4	2			12
Тема 4. Глобалістика як міждисциплінарний напрямок наукових досліджень	18	4	2	-	-	12
Тема 5. Глобалістика як система наукового знання	17	4	3			10
Модульний контроль	1	-	1	-	-	0
Разом за змістовим модулем 1						
Змістовний модуль 2. Головні напрямки та підходи до дослідження глобальних світових проблем						
Тема 6. Методологічні засади глобалістики	18	4	2	-	-	12
Тема 7. Глобалізація як ключова проблема майбутнього світового розвитку	18	4	4	-	-	10
Тема 8. Глобалізація і альтернативні рухи.	18	4	2	-	-	12
Тема 9. Глобалізація і майбутнє цивілізації.	18	4	4	-	-	10
Тема 10. Прогностика як галузь знань	18	4	2	-	-	12
Тема 11. Глобальні моделі сучасного світу	20	5	3	-	-	11
Модульний контроль	1	-	1	-	-	0
Разом за змістовим модулем 2				-	-	
Модуль 2						
Змістовий модуль 3. Практичні аспекти глобальних проблем сучасності.						
Тема 12. Політичні аспекти глобальних проблем сучасного суспільства.	18	4	2			12
Тема 13. Сучасні держави в умовах глобалізації.	18	4	2	-	-	12
Тема 14. Глобальні проблеми сучасності та міжнародні відносини.	18	4	2	-	-	12
Тема 15. Філософське осмислення економічних вимірів глобальних проблем.	16	4	2	-	-	10
Тема 16. Суспільство і природа: глобальні проблеми сучасності.	18	4	1	-	-	12
Модульний контроль	1	-	1	-	-	0
Разом за змістовим модулем 3						
Змістовий модуль 4. Суспільство та глобальні проблем сучасності.						
Тема 17. Соціальні аспекти глобальних проблем сучасності.	18	4	2	-	-	12
Тема 18. Сучасний вимір демографічної проблеми.	14	2	2	-	-	10
Тема 19. Духовно-культурні аспекти глобальних проблем сучасності.	18	2	2	-	-	14
Тема 20. Інформаційне суспільство.	18	4	2	-	-	12
Тема 21. Комунікація як глобальна проблема сучасного світу.	18	2	2	-	-	14
Тема 22. Конфлікт як глобальна проблема.	18	2	2	-	-	14
Тема 23. Релігійний вимір глобальних проблем.	18	2	2	-	-	14
Тема 24. Україна у світі глобальних трансформацій.	18	2	4	-	-	12
Тема 25. Перспективи розвитку людської цивілізації.	24	5	3	-	-	15
Модульний контроль	1	-	1	-	-	0
Разом за змістовим модулем 4				-	-	
Усього годин	450	90	60	-	-	300

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Основна проблематика, структура та задачі курсу	2
2	Глобальні проблеми, їх визначення та класифікація	2
3	Глобалізація як прояв протиріч сучасної цивілізації	2
4	Глобальні процеси як феномен	2
5	Становлення і розвиток глобалістики як науки: її предмет, понятійний апарат, коло проблем	3/1
6	Філософсько-методологічні засади глобалістики	2
7	Глобалізація як історичний процес	4
8	Глобалістські утопії та антиутопії.	2
9	Глобалізація і майбутнє цивілізації	4
10	Прогностика як наука, її зв'язок з глобалістикою.	2
11	Прогностика та футурологія.	3/1
12	Основні моделі і проекти глобального розвитку	2
13	Політичні аспекти глобальних проблем сучасного суспільства	2
14	Національні держави та глобалізація	2
15	Парадокси глобальної безпеки	2
16	Глобалізація як чинник трансформації соціально-трудових відносин	1/1
17	Взаємодія суспільства і природи в сучасному світі	2
18	Соціальні проблеми сучасності	2
19	Культура і глобальні проблеми сучасності	2
20	Інформаційне суспільство як новий тип суспільства. Проблема людини у віртуальній реальності.	2
21	Комунікація та спілкування.	2
22	Конфлікт як об'єкт філософського аналізу.	2
23	Україна в умовах глобальних викликів.	2
24	Проблема соціокультурної ідентичності українського суспільства в умовах глобалізації.	2
25	Людина як суб'єкт цивілізації Цивілізаційні контури розв'язання глобальних проблем сучасності	3/1
Разом		60

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Значення для науки і практики філософського осмислення	12

	глобальних проблем сучасності.	
2	Тема 2. Основні підходи до класифікації глобальних проблем.	12
3	Тема 3. Динаміка розвитку глобальних процесів.	12
4	Тема 4. Неоднорідність ідейно теоретичних і методологічних основ глобальних досліджень. Організації та центри глобальних досліджень.	12
5	Тема 5. Місце суспільних наук в дослідженні глобальних процесів.	12
6	Тема 6. Учення про ноосферу (В. І. Вернадський), екологію розуму (Г. Бейтсон), синергетичну модель самоорганізації природи і суспільства (І. Пригожин), коеволюцію (М. М. Мойсеев) як методологічна база розв'язання глобальних проблем.	12
7	Тема 7. Взаємозв'язок питань глобалізації і пов'язаних з нею глобальних викликів. Еволюція ціннісних засад. Асиметричність чинників глобалізації та глобальних викликів.	12
8	Тема 8. Римський клуб і альтернативні моделі.	12
9	Тема 9. Асинхронія сучасного світу як одна з головних проблем управління людством. Співіснування культур, що знаходяться на різних ступенях розвитку.	12
10	Тема 10. Проблема якості прогнозів. Алярмістські та апокаліптичні прогнози-попередження. «Ефект Едипа» як модель саморуйнування і самореалізації прогнозів. Глобальне прогнозування як необхідна передумова управління спрямованим розвитком.	12
11	Тема 11. Основні моделі і проекти глобального розвитку.	12
12	Тема 12. Основні етапи політичного прогнозування.	12
13	Тема 13. Парадокси глобальної безпеки. Основні суперечності глобальної безпеки: «глобальність» – «регіональність»; «свобода» – «необхідність»; «стабільність» – «змінність».	12
14	Тема 14. Глобальні проблеми сучасності. та головні суспільно-політичні процеси. Суспільні ідеали і прогрес. Майбутнє людства як предмет дослідження та прогнозування	12
15	Тема 15. Розвиток системи регулювання міжнародної торгівлі. Світові економічні кризи.	12
16	Тема 16. Ручне, машинне та автоматизоване виробництво в історії людства: періоди взаємодії суспільства і природи: привласнення, аграрний, індустріальний, ноосферний. «Ноосферна вітальність» (С.Кримський).	12
17	Тема 17. Проблема відчуження особистості. Шляхи подолання відчуження в контексті соціальної філософії.	12
18	Тема 18. Основні виміри аналізу стану сучасного населення.	12
19	Тема 19. «Вестернізація» та «американізація» культури. Культура суспільства споживання. Традиційні цінності в умовах глобалізації.	12
20	Тема 20. Нова комунікативна ситуація – народження суспільства соціальних мереж. Проблема суспільства у соціальних мережах як спеціальна тема у гуманітарному знанні. Соціальні мережі та феномен комунікації. Культурний вимір у системі соціальних мереж. Етичні та правові сенси у контексті комунікаційних мереж.	12
21	Тема 21. Топографія особистості: гра, почуття, життя, віра, надія, любов, тривога, щастя, свобода – сучасний контекст читання феноменів. Культура як основа соціальної комунікації. Культура та цивілізація – єдність та протистояння сенсів.	12
22	Тема 22. Конфлікти у системі міжособистих відносин. Засоби подолання конфліктів.	12
23	Тема 23. Стан світових релігій та нерелігійних рухів у сучасному світі.	12

24	Тема 24. Цивілізаційний вибір України.	12
25	Тема 25. Культура, людина, її духовний світ в умовах науково-технічного прогресу. Система «людина – наука – технологія – суспільство»	12
Разом		300

7. Теми для індивідуальної роботи:

1. Філософська думка України про глобальні проблеми сучасності.
2. Україна між Сходом і Заходом.
3. Цивілізаційний вибір України.
4. Уроки Чорнобиля: екологічні, демографічні, моральні, політичні наслідки.
5. Внесок українських учених у глобалістику.
6. Глобалізація економічних проблем України.
7. Трансформація системи освіти у світі вимог глобалістики.
8. Сучасна глобалістика і проблеми інформатизації інтелектуального простору України.
9. Глобалістські та антиглобалістські тенденції у світі і в Україні.
10. Проблема забезпечення прав людини і розбудови правової держави з погляду глобалістики.
11. В. І. Вернадський про ноосферогенез.
12. Майбутнє екуменізму в Україні.
13. Інтеграційні і дезінтеграційні процеси у світі та в Україні.
14. Парадокси національної і міжнародної безпеки.
15. Міжнародний тероризм як глобальна проблема і національні інтереси України.
16. Глобалізація і безпека розвитку України.
17. Глобалізація і проблеми трансформації інформаційного простору України.
18. Україна в системі глобальних економічних трансформацій.
19. Глобалізація та її соціальні наслідки в Україні.
20. Наука в Україні як фактор глобалізації.
21. Проблеми глобалізації в програмних документах політичних партій України.
22. Науково-технічний прогрес як фактор глобалізації в Україні.
23. Економіка України в системі глобальних трансформацій.
24. Майбутнє етноконфесіональних проблем в Україні з погляду глобалістики.
25. Геополітичний статус України в сучасному світі.
26. Ідеї В. І. Вернадського в освітньому просторі України.
27. Концепція Всеміру О. В. Сухово-Кобиліна.
28. Учення антропокосмізму Н. Г. Холодного.
29. С. М. Булгаков про софійність господарювання.
30. С. Подолинський як предтеча української глобалістики.

8. Методи навчання

Для засвоєння навчального матеріалу необхідні такі види занять, як лекції, практичні заняття та самостійні, індивідуальні заняття у формі виконання домашніх завдань. На лекціях студенти ознайомлюються переважно з теоретичною частиною матеріалу, що закріплюється та поглиблюється на семінарах і самостійних заняттях. На семінарських заняттях студенти оволодівають практичними навичками ведення світоглядного діалогу, порівняльного аналізу історичних форм філософії, визначення та відстоювання особистої позиції у відношенні до предмета курсу. Під час самостійних занять у студентів виробляється вміння використовувати теоретичний матеріал як методологічну основу аналізу конкретно-історичних зрізів індивідуального та суспільного

9. Методи контролю

Контроль успішності студентів припускає використання поточного контролю за якістю засвоєння основного матеріалу курсу у формі усного та письмового опитування під час семінарських занять, тестування. Самостійні заняття студентів можуть контролюватися через перевірку, оцінку й аналіз виконання домашніх завдань, наданих викладачем відповідно до робочої програми. Як форма контролю може також використовуватися підготовка тематичних реферативних повідомлень з наступною оцінкою їхньої якості.

Форми та способи проведення поточного та підсумкового контролю:

- опитування з місця (усно, письмово);
- самостійна робота аспірантів (усно та письмово);
- індивідуальні завдання (реферативні повідомлення, есеї, тези, статті);
- модульний контроль, поточне тестування;
- підсумковий іспит/іспит (усна відповідь на запитання до іспиту).

10. 10. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Робота на лекційних заняттях	0-1 бал
Робота на практичних заняттях	0-4 бали
Виконання індивідуального завдання*	0-10 балів
Аналіз першоджерел	0-6 балів
Складання модульного контролю	0-10 балів

10.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Робота на лекціях	0...1	16	0...16
Робота на практичних заняттях	0...4	12	0...48
Виконання та захист індивідуального завдання*	0...10	1	0...10
Аналіз першоджерел	0...1	6	0...6
Модульний контроль	0...10	2	0...20
Усього за семестр			0...100

*Під індивідуальним завданням викладач може запропонувати такі види роботи: написання реферату або есею; публікація наукової статті або тез доповіді до наукової конференції

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Приклад:

Білет:

1. Римський клуб і альтернативні моделі. (20 балів).
2. Уроки Чорнобиля: екологічні, демографічні, моральні, політичні наслідки. (20 балів)
3. Наука в Україні як фактор глобалізації. (20 балів).
4. Тестові завдання (40 балів)

10.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- сутність філософії як особливої форми теоретичного осягнення дійсності;
- структуру філософського знання, проблематику, значення та характер взаємодії;
- історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї;
- специфіку взаємодії історичних форм філософування;
- розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань;
- зміни у проблематиці та фундаментальні засади сучасної філософії;
- сутність та зміст глобальних проблем сучасності;
- зміст основних філософських текстів;

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- для кожного типу філософії формувати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних представників і літературні джерела розглянутого періоду;
- показувати, як принцип певної філософської системи виявляє себе у феноменах особливої історичної епохи;
- виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинутих;
- користуватися навичками логічного та критичного аналізу;
- застосовувати наукову методологію для вирішення конкретних задач, що виникають у процесі пізнання природи, людини, суспільства і мислення.
- розрізняти філософське і нефілософське мислення;
- формувати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших.

10.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування та захистити індивідуальні завдання. Знати історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї, розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань. Мати фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст глобальних проблем сучасності; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. для кожного типу філософії формувати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних

представників і літературні джерела розглянутого періоду, виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинutih Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формулювати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення до вивчення курсу: Методичні вказівки до проведення практичних занять, самостійних та індивідуальних робіт з курсу «Філософські проблеми наукового пізнання» /Укладач О.П. Проценко – Х.: ХНУБА, 2018. - 15 с.
2. Чернієнко, В.О. Філософія: методика викладання дисципліни [Текст]: навч. посіб. /В.О. Чернієнко, О.І. Гаплевська. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2016. – 140 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтярьова Я. О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: Навч. посіб. – К.: Університет Україна, 2006. – 208 с.
2. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція та глобальні проблеми сучасності: Навч. посібник. К.: 2012. – 336 с.
3. Гантінгтон С. П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / Пер. з англ. – Львів, 2006. – 474 с.
4. Глобальні проблеми світу. Атлас. – К.: ДНВП «Картографія», 2019. – 144 с.

Допоміжна:

1. Арсеєнко А. Г., Малюк А. Н., Толстых Н. В. Вызовы глобализации и Украина. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2011. – 517 с.
2. Арутюнов В. Х, Глєбова Т. В. Від учення В. І.Вернадського про ноосферу до ідеї

- «екологічного імперативу» // Постметодика. — 2001. — № 5-6. — С. 12-16.
3. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек. — М.: Прогресс-Традиция, 2001. — 304 с.
 4. Вернадский В. И. Pro i contra / Сост., вступ. ст., коммент. А.В. Лапо. — СПб.: РХГИ, 2000.
 5. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста. — М.: Наука, 1988.
 6. Гаврилишин Б. Дороговкази у майбутнє. — К.: Основи, 1993.
 7. Глобальное сообщество: новая система координат (подходы и проблемы) / Ред. А.И. Неклесса. — СПб.: Алтея, 2000.
 8. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности: Сб.: Пер. с англ. и фр. / Сост.: Л. И. Василенко, В. Е. Ермолаева; Ввод. ст. Ю.А. Шрейдера. — М.: Прогресс, 1999.
 9. Делез Ж., Гваттари Ф. Анти-Эдип: Капитализм и шизофрения / Ж. Делез, Ф. Гваттари, пер. с франц. — Екатеринбург: У-Фактория, 2007. — 627 с.
 10. Диалектика глобальных общественных процессов: монографія / В. В. Будко, А. Б. Зинчина, Г. Т. Клименко, и др.; под. ред. В. В. Будко; Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва. — Х.: ХНАГХ, 2013. — 147 с.
 11. Йонас Г. Принцип ответственности — М.: АСТ, 2003
 12. Капітон В. П., Капітон О. В., П'ятун В.В. Філософія глобальних проблем сучасності: монографія. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2010. — 374 с.
 13. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. / М. Кастельс. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
 14. Кисельов М. М. Біологічна етика в системі практичної філософії // Практична філософія. — 2000. — № 1. — С. 166—174.
 15. Крымский С. Б. Философия как путь человечности и надежды. — К.: Курс, 2000.
 16. Музиченко Г. В. Концептуалізація державної політики країн пострадянського простору в умовах глобалізаційних змін [Монографія] / Г. В. Музиченко. — Одеса: Друкарський дім, 2012. — 394 с.
 17. Пахомов Ю. Н., Крымский С. Б., Павленко Ю. В. Пути и перепутья современной цивилизации. — К.: Междунар. деловой центр, 1999.
 18. Печчеи А. Человеческие качества. — М.: Прогресс, 1985.
 19. Пилипенко В. Е., Поддубный В. А., Черненко И. В. Социальный морфогенез: эволюция и катастрофы (синергетический подход). — К.: Наук. думка, 1993.
 20. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой: Пер. с англ.; Общ. ред. В.И. Аршинова, Ю.Н. Климонтовича и Ю.В. Сачкова. — М.: Прогресс, 1986.
 21. Сахаров А. Д. Мир, прогресс, права человека: Статьи и выступления. — Л.: Сов. писатель, 1990.
 22. Сорокин П. А. Главные тенденции нашего времени / П. А. Сорокин. — М.: Директ-Медиа, 2007. — 416 с.
 23. Тойнби А. Дж. Постижение истории: Пер. с англ. / Сост. А. П. Огурцов; Вступ. ст. В. И. Уколовой.; Закл. ст. Е. Б. Рашковского / А. Дж. Тойнби. — М.: Прогресс, 1991. — 736 с.
 24. Томас Л. Фридман. Світ плаский! Переклад з англ. Марічки Руденко. — Х.: Акта. 2008. — 676 с.
 25. Тоффлер А. Футурошок. — СПб.: Лань, 1997.
 26. Удовик С. Л. Глобализация: семиотические подходы. — М.; К.: Рефл-бук: Ваклер, 2002.
 27. Українське суспільство в умовах глобальних змін: цивілізаційний вимір. Монографія/ за заг. ред. проф. Панфілов О.Ю. — Х.: ВД «Інжек», 2015. — 240 с.
 28. Узбастер Ф. Теория информационного общества. — М.: Аспект Пресс, 2004. — 400 с.
 29. Форрестер Дж. Мировая динамика / Дж. Форрестер. — М.: Наука, 1978. — 368 с.

30. Фрідман Т. Світ плаский! Глобалізований світ у ХХІ столітті. Пер. з анг. / Т. Фрідман. – Х. : Акта, 2008. – 676 с.
31. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм. – М. :ООО «Изд-во АСТ-ЛТД», 1998. 670 с.
32. Хабермас Ю. Спор о прошлом и будущем международного права. Переход от национального к постнациональному контексту / Ю. Хабермас. // Вопросы философии. – М., 2004, – №3. – С. 12-18.
33. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций – М.: АСТ, 2003
34. Хелд Д. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура – М.: Праксис, 2004
35. Чижевский А. Л. Космический пульс жизни: Земля в объятиях солнца. Гелиотараксия. — М.: Мысль, 1995.
36. Шарден де П. Т. Феномен человека. — М.: Наука, 1987.
37. Швейцер А. Упадок и возрождение культуры: Избранное / А. Швейцер. – М. : Прогресс, 1993. – 512 с.
38. Яковец Ю. В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Междунар. ин-т им. П. Сорокина—Н. Кондратьева. — М.: Экономика, 2001
39. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. / К. Ясперс. – М. : Политиздат, 1997. – 527 с.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
2. <https://library.khai.edu/> - Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету ім.. М.Є. Жуковського «ХАІ»
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0> – Вікіпедія з філософії
4. <http://academia-pc.com.ua> – Академвидавництво